

SOCIETĂȚILE COMERCIALE

Prezentarea de față are în vedere prevederile legale în vigoare la data de 31.03.2004

Legislație aplicabilă în domeniu

- Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată în M.Of. nr. 33/29.01.1998 modificată și completată de:
 - *Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în M.Of. 279/21.04.2003*
 - *Legea nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice, publicată în M.Of. 236/27.05.1999*
 - *Legea nr. 127/2000 pentru modificarea și completarea art. 156 din Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, publicată în M.Of. 345/25.07.2000*
 - *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 76/2001 privind simplificarea unor formalități administrative pentru înregistrarea și autorizarea funcționării comercianților, publicată în M.Of. 283/31.05.2001*

- Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, republicată în M.Of. nr. 49/04.02.1998, cu modificările și completările ulterioare

- Decretul - Lege nr. 122/1990 privind autorizarea și funcționarea în România a reprezentanțelor societăților comerciale și organizațiilor economice străine, publicat în M.Of. nr. 54/25.04.1990, cu modificările și completările ulterioare

- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 76/2001 privind simplificarea unor formalități administrative pentru înregistrarea și autorizarea comercianților, publicată în M.Of. nr. 283/31.05.2001

- Hotărârea Guvernului nr. 573/2002 pentru aprobarea procedurilor de autorizare a funcționării comercianților, publicată în M.Of. nr. 414/14.06.2002

I. Constituirea societăților comerciale

Societățile comerciale se pot constitui în una dintre următoarele forme: a) societate în nume colectiv; b) societate în comandită simplă; c) societate pe acțiuni; d) societate în comandită pe acțiuni și e) societate cu răspundere limitată.

În vederea constituirii unei societăți comerciale trebuie îndeplinite anumite formalități, și anume:

1. Întocmirea actului constitutiv;

2. Înregistrarea și autorizarea societății.

1. Întocmirea actului constitutiv

La baza constituirii societăților comerciale stă voința asociaților, manifestată după caz, în **contractul de societate** (în cazul societăților în nume colectiv sau în comandită simplă) sau în **contractul de societate și statutul societății** (în cazul societății pe acțiuni, în comandită pe acțiuni sau cu răspundere limitată). Potrivit art. 5 din Legea nr. 31/1990, republicată, contractul de societate și statutul pot fi încheiate sub forma unui înscris unic, denumit **act constitutiv**. Legea nr. 31/1990, în articolele 7 și 8, prevede expres clauzele care trebuie în mod obligatoriu să fie cuprinse în actul constitutiv, sancțiunea nerespectării acestora fiind refuzul înregistrării și autorizării societății. Acestea sunt clauze de identificare a părților, clauze privind identificarea viitoarei societăți comerciale, clauze privind caracteristicile societății, clauze privind gestiunea și conducerea societății, clauze privind drepturile și obligațiile asociaților, clauze privind sediile secundare ale societății, clauze privind dizolvarea și lichidarea societății.

Actul constitutiv se încheie sub semnătură privată și se semnează de către toți asociații. Forma autentică a actului constitutiv este obligatorie în următoarele situații:

- printre bunurile subscribe ca aport la capitalul social se află un teren;
- se constituie o societate în nume colectiv sau în comandită simplă;
- societatea pe acțiuni se constituie prin subscripție publică.

Toate activitățile trecute în actul constitutiv trebuie codificate conform Codului CAEN aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 656/1997 și actualizat prin Ordinul președintelui Institutului Național de Statistică nr. 601/2002. Obiectul de activitate se exprima prin grupe CAEN de trei cifre pentru domenii și prin clase CAEN de patru cifre pentru activități.

1.1 Reguli speciale privind firma societăților comerciale

Firma este numele sau, după caz, denumirea sub care un comerciant își exercită comerțul și sub care semnează. Dreptul de folosință exclusivă asupra firmei se dobândește prin înscrierea acesteia în registrul comerțului. Firma trebuie scrisă în limba română.

Firma unei societăți în nume colectiv trebuie să cuprindă numele a cel puțin unuia dintre asociați, cu mențiunea "societate în nume colectiv", scrisă în întregime.

Firma unei societăți în comandită simplă trebuie să cuprindă numele a cel puțin unuia dintre asociații comandați, cu mențiunea "societate în comandită", scrisă în întregime.

Legea mai prevede că dacă în firma unei societăți în nume colectiv ori în comandită simplă, figurează cu consimțământul său, numele unei persoane străine de societate, aceasta devine răspunzătoare nelimitat și solidar de toate obligațiile societății. Aceeași

regulă este aplicabilă și comanditarului al cărui nume figurează în firma unei societăți în comandită.

Firma unei societăți pe acțiuni sau în comandită pe acțiuni se compune dintr-o denumire proprie, de natură a o deosebi de firma altor societăți, și va fi însoțită de mențiunea scrisă în întregime "societate pe acțiuni" sau "S.A." ori, după caz, "societate în comandită pe acțiuni".

Firma unei societăți cu răspundere limitată se compune dintr-o denumire proprie, la care se poate adăuga numele unuia sau al mai multor asociați, și va fi însoțită de mențiunea scrisă în întregime "societate cu răspundere limitată" sau "S.R.L."

1.2 Reguli privind aportul la constituirea capitalului social al societăților comerciale

Aportul în bani la capitalul social este obligatoriu la constituirea oricărei forme de societate. Aporturile în natură (în bunuri) sunt admise la toate formele de societate. Prestațiile în muncă nu pot constitui aport la capitalul social.

Asociațul care întârzie să depună aportul este răspunzător de daunele pricinuite, iar dacă aportul a fost stipulat în bani este obligat și la plata dobânzii legale din ziua în care trebuia să depună aportul.

Capitalul social al societății pe acțiuni și al societății în comandită pe acțiuni nu poate fi mai mic de 25.000.000 lei.

Capitalul social al unei societăți cu răspundere limitată nu poate fi mai mic de 2.000.000 lei și se divide în părți sociale egale care nu pot fi mai mici de 100.000 lei.

Legea distinge între **capitalul subscris** (valoarea totală a aporturilor pentru care asociații s-au obligat să contribuie la constituirea societății) și **capitalul vărsat** (valoarea totală a aporturilor efectuate și care au intrat în patrimoniul societății).

La societatea pe acțiuni, capitalul social vărsat de fiecare acționar la înființare nu va putea fi mai mic de 30% din cel subscris, restul de capital social trebuind să fie vărsat în termen de 12 luni de la înmatriculare.

La societatea cu răspundere limitată, capitalul social trebuie vărsat integral la înființare.

2. Formalități la registrul comerțului pentru înregistrarea societăților comerciale

În termen de 15 zile de la data semnării actului constitutiv, fondatorii sau administratorii societății ori un împuternicit al acestora trebuie să ceară înregistrarea societății în registrul comerțului în a cărui rază teritorială își va avea sediul societatea.

În acest scop, se completează o cerere de înregistrare tip. Cererea, împreună cu dovada achitării taxelor și tarifelor datorate pentru operațiunile pentru înregistrarea și autorizarea funcționării societății comerciale, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 1344/2002, se depune la Biroul unic din cadrul oficiului registrului comerțului.

Eliberarea avizelor, autorizațiilor și acordurilor se solicită de către oficiul registrului comerțului, în termen de 5 zile de la înregistrarea cererii, iar autoritățile competente trebuie să le emită în termen de 15 zile.

În termen de maximum 20 de zile de la înregistrarea dosarului, se eliberează certificatul de înregistrare a societății comerciale, care cuprinde codul unic de înregistrare și o anexă cu avize, autorizații și acorduri necesare funcționării.

Înregistrarea în registrul comerțului include înregistrarea fiscală, precum și luarea în evidență la inspectoratele de muncă, casele de pensii, casele de asigurări de sănătate și agențiile pentru ocuparea forței de muncă.

Eliberarea certificatului de înregistrare și a anexei dă dreptul societății comerciale să își înceapă activitatea.

II. Înființarea filialelor și a sucursalelor societăților comerciale

Filialele sunt societăți comerciale cu personalitate juridică și se înființează într-una dintre formele de societate comercială, respectiv societate în nume colectiv, societate în comandită simplă, societate pe acțiuni, societate în comandită pe acțiuni și societate cu răspundere limitată.

Sucursalele sunt sedii secundare fără personalitate juridică ale societăților comerciale și se înmatriculează, înainte de începerea activității lor, în registrul comerțului din județul în care vor funcționa.

Celelalte sedii secundare - agenții, reprezentanțe sau alte asemenea sedii - se menționează numai în cadrul înmatriculării societății în registrul comerțului sediului principal. Nu se pot înființa sedii secundare sub denumirea de filială.

III. Formalități la organele financiare

În termen de 15 zile de la eliberarea certificatului de înregistrare, societatea comercială trebuie să depună la direcțiile generale ale finanțelor publice județene, a municipiului București sau a administrațiilor finanțelor publice ale sectoarelor municipiului București în a căror rază teritorială își au sediul o „Declarație de înregistrare fiscală”. Aceeași obligație revine și societăților comerciale cu statut de filiale, precum și celor care au sedii secundare de tip sucursale cu privire la aceste sedii.

Celelalte sedii secundare, respectiv agenții, puncte de lucru sau alte asemenea centre de activitate ale societății comerciale trebuie înregistrate fiscal doar dacă în cadrul acestora își desfășoară activitatea minimum 5 angajați cu contract individual de muncă. Dacă sediul secundar este situat în aceeași rază teritorială cu societatea care l-a înființat, aceasta poate să nu îl înregistreze fiscal.

Nedepunerea în termen a declarației de înregistrare fiscală se sancționează cu amendă de la 1.500.000 la 2.000.000 lei lei.

IV. Funcționarea societăților comerciale

1. Organele de conducere și de control ale societăților comerciale

Organele de conducere și de control ale societăților comerciale sunt următoarele: adunarea generală a asociaților; adunarea ordinară; adunarea extraordinară; administratorul unic/consiliul de Administrație; comitetul de direcție; directorul executiv; cenzorii.

2. Profitul

La societățile pe acțiuni, în fiecare an, o cotă de 5% din profitul societății trebuie vărsată pentru formarea fondului de rezervă, până ce acest fond va atinge minim a cincea parte din capitalul social.

3. Dreptul la dividende

Dividendele reprezintă partea din profit ce se plătește fiecărui asociat/acționar. Dividendele se plătesc din profitul stabilit în mod legal, dacă acesta există. Dividendele se plătesc asociaților/acționarilor proporțional cu participarea la capitalul social vărsat. Dividendele se plătesc anual, la momentul stabilit de adunarea generală a asociaților/acționarilor. Dividendele trebuie plătite până la împlinirea a 8 luni de la data aprobării situației financiare anuale pentru exercițiul financiar încheiat. Dacă dividendele nu sunt plătite cel mai târziu la acest moment, societatea datorează asociaților/acționarilor penalități egale cu dobânda legală.

V. Răspunderea organelor de conducere pentru eventualele daune cauzate terților

La societățile pe acțiuni și la societățile cu răspundere limitată, ajunse în stare de insolvență, membrii organelor de conducere – administratori, directori, cenzori – pot fi obligați de judecătorul-sindic să plătească o parte din datoriile societății. Vor fi obligați să plătească o parte din datoriile societății, membrii organelor de conducere care au contribuit la ajungerea debitorului în această situație, prin fapte precum:

- a) au folosit bunurile sau creditele societății în folosul propriu sau în cel al unei alte societăți;
- b) au făcut acte de comerț în interes personal, sub acoperirea societății;
- c) au dispus, în interes personal, continuarea unei activități care ducea în mod vădit societatea la încetarea de plăți;
- d) au ținut o contabilitate fictivă, au făcut să dispară unele documente contabile sau nu au ținut contabilitatea în conformitate cu legea;
- e) au deturnat sau au ascuns o parte din activul societății sau au mărit, în mod fictiv, pasivul acesteia;

- f) au folosit mijloace ruinătoare pentru a procura societății fonduri, în scopul întârzierii încetării de plăți;
- g) în luna precedentă încetării plăților au plătit sau au dispus să se plătească cu preferință unui creditor, în dauna celorlalți creditori.

Obligarea la plata unora din datoriile societății nu înlătură aplicarea legii penale pentru faptele care constituie infracțiuni.

Administratorii societății răspund pentru nerespectarea obligațiilor prevăzute în sarcina lor de legea societăților comerciale. De asemenea, administratorii răspund pentru încălcarea obligațiilor ce le revin în baza contractului de administrare încheiat. Administratorii răspund împreună (dacă sunt mai mulți) față de societate pentru:

- a) realitatea vărsămintelor efectuate de asociați;
- b) existența reală a dividendelor plătite;
- c) existența registrelor cerute de lege și corecta lor ținere;
- d) exacta îndeplinire a hotărârilor adunărilor generale;
- e) stricta îndeplinire a îndatoririlor pe care legea, actul constitutiv le impun.

Toți administratorii, cât și comitetul de direcție răspund față de societate pentru actele îndeplinite de directori sau de personalul încadrat, când dauna nu s-ar fi produs dacă ei ar fi exercitat supravegherea impusă de îndatoririle funcției lor.

Administratorii răspund împreună cu administratorii care i-au precedat dacă, având cunoștință de neregulile săvârșite de aceștia, nu le comunică cenzorilor sau auditorilor financiari.

Directorii executivi răspund pentru neîndeplinirea obligațiilor ce le revin față de societate și de alte persoane ca și administratorii. Acțiunea în răspundere contra fondatorilor, administratorilor, cenzorilor sau auditorilor financiari și directorilor aparține adunării generale.

VI. Încetarea activității societăților comerciale

1. Dizolvarea societăților comerciale

Societățile comerciale, în general, se dizolvă prin:

- trecerea timpului stabilit pentru durata societății (dacă asociații consultați cu cel puțin 3 luni înainte de expirare nu au hotărât prelungirea);
- imposibilitatea realizării obiectului de activitate al societății sau realizarea acestuia;
- declararea nulității societății;
- hotărârea adunării generale;
- hotărârea tribunalului, la cererea oricărui asociat, pentru motive temeinice, precum neînțelegerile grave dintre asociați, care împiedică funcționarea societății;
- falimentul societății;
- alte cauze prevăzute de lege sau de actul constitutiv al societății.

În funcție de forma societății, legiuitorul a prevăzut și alte cazuri de dizolvare a acestora. Spre exemplu:

a) societatea pe acțiuni, societatea în comandită pe acțiuni și societatea cu răspundere limitată se dizolvă și prin:

- reducerea activului net al societății sub jumătate din valoarea capitalului social;
- reducerea capitalului social sub minimul legal;

dacă în termen de 9 luni de la constatarea reducerii, societatea nu le reîntregește, nu reduce capitalului social la cunțul rămas sau până la limita plafonului legal, nu se transformă într-o formă de societate comercială la care capitalul social existent corespunde.

b) societatea pe acțiuni se dizolvă și atunci când numărul acționarilor scade sub minimul legal, dacă numărul de asociați nu este completat în termen de 9 luni.

Dizolvarea unei societăți comerciale se poate produce în baza hotărârii adunării generale a asociaților/acționarilor sau în baza hotărârii tribunalului.

Tribunalul poate pronunța dizolvarea societății în următoarele cazuri:

- societatea nu mai are organe statutare sau acestea nu se mai pot întruni;
- societatea nu a depus, în cel mult 6 luni de la expirarea termenelor legale, situațiile financiare anuale sau alte acte care, potrivit legii, se depun la oficiul registrului comerțului;
- societatea și-a încetat activitatea, nu are sediul social cunoscut ori nu îndeplinește condițiile referitoare la sediul social sau asociații au dispărut ori nu au domiciliul cunoscut sau reședința cunoscută;
- societatea nu și-a completat capitalul social, în condițiile legii.

Dizolvarea societății are ca efect intrarea acesteia în lichidare.

Dizolvarea unei societăți cu răspundere limitată cu asociat unic atrage transmiterea universală a patrimoniului societății către asociatul unic, fără lichidare.

2. Lichidarea societăților comerciale

Lichidarea societăților comerciale înseamnă stingerea obligațiilor acesteia față de creditori, urmată de lichidarea și repartizarea patrimoniului societății între asociați/acționari.

Lichidarea societății comerciale este consecința dizolvării acesteia. Lichidarea se realizează prin intermediul unor lichidatori.

În termen de 15 zile de la terminarea lichidării, lichidatorii vor cere radierea societății din registrul comerțului. Încheierea judecătorului-delegat este executorie și supusă recursului. Radierea se poate face și din oficiu. Lichidarea nu liberează pe asociați și nu împiedică deschiderea procedurii de faliment a societății.

3. Falimentul societăților comerciale

Falimentul începe prin intrarea societății comerciale în stare de insolvență, care constă în incapacitatea vădită a societății de a face față datorii pe care le are cu sumele de bani de care dispune.

Judecătorul-sindic va decide, prin încheiere, intrarea în faliment în următoarele cazuri:

A. a) societatea comercială și-a declarat intenția de a intra în faliment ori nu și-a declarat intenția de reorganizare; și

b) nici unul dintre celelalte subiecte îndreptățite nu a propus un plan de reorganizare, sau nici unul dintre planurile propuse nu a fost acceptat și confirmat;

B. a) societatea comercială și-a declarat intenția de reorganizare, dar nu a propus un plan de reorganizare ori planul propus de acesta nu a fost acceptat și confirmat; și

b) nici unul dintre celelalte subiecte îndreptățite nu a propus un plan de reorganizare, sau nici unul dintre planurile propuse nu a fost acceptat și confirmat;

C. obligațiile de plată și celelalte sarcini asumate nu sunt îndeplinite, în condițiile stipulate prin planul confirmat, sau desfășurarea activității societății comerciale în decursul reorganizării aduce pierderi averii sale.

4. Consecințele actelor încheiate în perioadele anterioare încetării societăților comerciale

Actele frauduloase încheiate de societatea comercială în dauna creditorilor săi în decurs de 3 ani anterior deschiderii procedurii de reorganizare judiciară și faliment împotriva societății vor fi anulate.

În vederea creșterii la maximum a valorii averii debitorului, administratorul/lichidatorul poate să denunțe orice contract, închirierile neexpirate sau alte contracte pe termen lung, atâta timp cât aceste contracte nu vor fi fost executate în totalitate ori substanțial de către toate părțile implicate.

Actele cu titlu gratuit, precum și actele care nu sunt efectuate în cursul activității curente a societății, efectuate între data confirmării planului de reorganizare a activității societății și data intrării în faliment se anulează.